

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З БЕЗПЕКИ ТУРИЗМУ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Криволапов Е.А.

Запорізький національний університет

В статті розглянуті основні моменти та розділи моделі професійної компетентності з безпеки туризму у майбутніх фахівців туристичної галузі. Виділена основна проблематика в підготовці майбутніх фахівців в даній галузі. Проведений аналіз трактування базових понять та виділені основні напрями, на підґрунті яких буде побудована наша подальша робота над цією проблемою. Визначені основні напрямки розвитку з даних питань, вирішення яких покращить результати в підготовці майбутніх фахівців туристичного бізнесу. Проаналізовані новітні технології підготовки фахівців забезпечення безпеки туристів та їх вплив на розвиток туристичного бізнесу в Україні.

Ключові слова: професійна компетентність, модель, компетенція, кваліфікація, безпека в туризмі, фахівець галузі туризму.

Постановка проблеми. Для створення якісного, ефективного, безпечного туристичного продукту та його реалізації споживачам, необхідна всебічна фахова підготовка менеджерів з безпеки туризму. Складний процес перебудови суспільно-економічних відносин, нагальна необхідність широкого використання сучасних технологій у виробництві з метою підвищення його ефективності та більш досконалих методів управління, залучення до державотворчої діяльності людей із достатньою фаховою підготовкою поставили нові завдання перед системою підготовки фахівців з безпеки туристичних послуг [2, с. 39]. Створення умов для професійної підготовки майбутніх фахівців з безпеки туризму неможливе без здійснення моделювання майбутньої професійної діяльності в навчальному процесі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Моделювання в педагогіці має важливе значення, оскільки воно нерозривно пов'язане з абстрагуванням і ідеалізацією, за допомогою яких відбувається виділення об'єктів, відображених на моделі. Цілеспрямоване застосування методу моделювання сприяє удосконаленню експериментальних педагогічних досліджень. Наприкінці ХХ – початку ХХІ століття з'явилася ціла низка наукових робіт з педагогічного моделювання [3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зміст професійної освіти майбутніх фахівців з безпеки туризму не отримав у педагогічній науці достатнього розкриття, що породжує протиріччя між теорією та практичним застосуванням при підготовці фахівців даної галузі. Професійна компетентність майбутніх фахівців залежить від змісту та ефективної технології професійної підготовки. Поняття «технологія» визначає різні сфери діяльності – від технології навчання до технології складання і випуску матеріальних та нематеріальних продуктів [1, с. 37].

Мета статті. Створення ефективної моделі професійної компетентності майбутніх фахівців з безпеки туризму.

Виклад основного матеріалу. Згідно з філософським енциклопедичним словником поняття «модель» тлумачиться як система елементів, що розкриває конкретні сторони, зв'язки та функції предмета дослідження [8, с. 479].

Модель формування професійної компетентності майбутнього фахівця з безпеки туризму, на думку вітчизняного науковця А.П. Коноха, повинна розкривати поступовий процес професійної підготовки майбутніх фахівців з туризму, відповідно до мети, завдань та принципів, що відображають інтегративний підхід до професійної підготовки [11, с. 25].

Л. Матвеев визначає «модель» як метод дослідження, тобто моделювання характеризується підбором або побудовою моделі об'єкту, що досліджується, та оперування нею для отримання інформації, яка може бути за аналогією перенесена на об'єкт, що відтворюється [10, с. 40].

Проаналізувавши сучасні наукові дослідження та узагальнюючи отримані дані, нами було розроблено модель формування професійної компетентності з безпеки туризму у майбутніх фахівців туристичної галузі.

Модель формування професійної компетентності з безпеки туризму у майбутніх фахівців туристичної галузі описує процес формування професійної компетентності цілісним образом, тобто в ній враховується не тільки логіко-змістова сторона навчання, але й послідовність у часі, етапність названого процесу. Структура нашої моделі повинна надати можливість простежити будь-які сторони та характеристики об'єкта дослідження. Зміст нашої моделі обумовлено соціальним замовленням суспільства на фундаментальну підготовку творчої особистості майбутнього фахівця туристичної галузі.

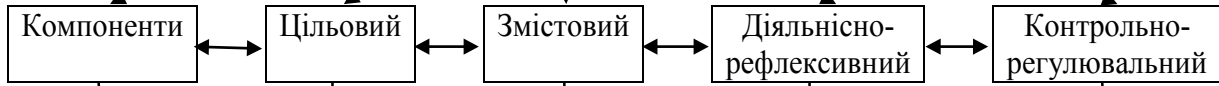
Підґрунтям побудови цієї моделі було визначено соціальне замовлення на конкурентоспроможного фахівця, здатного професійно виконувати свої обов'язки. Під час розробки моделі формування професійної компетентності з безпеки туризму у майбутніх фахівців туристичної галузі нами було враховано обставини і взаємозв'язки між різними складовими структури модельної організації, що базувались на принципах науковості, системності, послідовності та доступності навчання, наочності та індивідуального підходу навчання, а також зв'язку навчання з життям.

Метою розробленої моделі є формування професійної компетентності майбутніх фахівців з безпеки туризму у ВНЗ.

Модель професійної компетентності майбутніх фахівців з безпеки туризму у ВНЗ

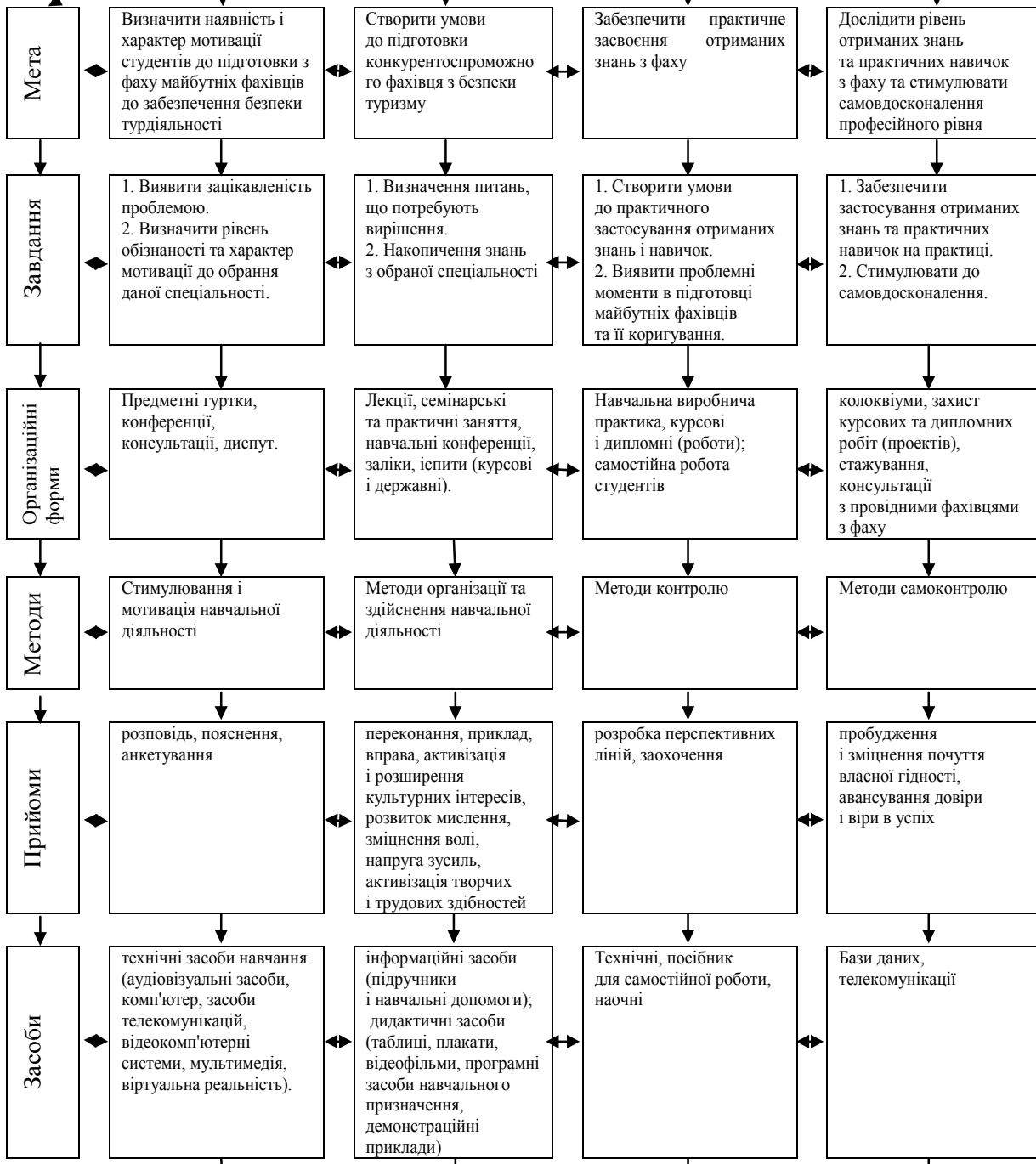
Соціальне замовлення: фахівець з безпеки туризму

Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з безпеки туризму у ВНЗ

ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З БЕЗПЕКИ ТУРИЗМУ У ВНЗ

Мотиваційний ↔ Навчальний ↔ Діяльнісний ↔ Творчий

Моніторинг професійної компетентності майбутніх фахівців з безпеки туризму у ВНЗ

ТЕОРЕТИЧНІ, МЕТОДИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ТУРИЗМУ І КРАЄЗНАВСТВА

З метою ефективного виконання означеного завдання і досягнення поставленої мети нами було виокремлено такі компоненти: мотиваційно-цільовий, компетентнісно-змістовий, діяльнісно-рефлексивний та контрольно-регулювальний.

Більш докладно зупинимося на змісті кожного з них.

Реалізація змісту кожного із компонентів відбувалася на таких етапах професійного розвитку фахівців:

- Мотиваційно-цільовий;
- компетентнісно-змістовий;
- діяльнісно-рефлексивний;
- контрольно-регулювальний.

Більш детально розглянемо кожний з етапів.

Нашою метою на мотиваційно-цільовому етапі є визначення наявності і характеру мотивації студентів до підготовки з фаху майбутніх фахівців до забезпечення безпеки тур діяльності.

Важливим для проектування на цьому етапі є його змістоутворююче значення, тобто власне сприйняття і суспільне значення фаху лежать в основі проектування процесу стимулювання і мотивації навчання та виховної діяльності студентів.

Мотиваційно-змістовий етап у моделі формування професійної компетентності з безпеки туризму у майбутніх фахівців туристичної галузі відіграє роль пускового механізму в процесі формування професійної компетентності майбутнього фахівця з безпеки туризму до професійної діяльності.

Виходячи з поставленої мети були визначені наступні завдання:

1. Виявити зацікавленість проблемою.
2. Визначити рівень обізнаності та характер мотивації до обрання цієї спеціальності.

Розв'язання поставлених завдань відбувається методом стимулювання і мотивації навчальної діяльності, що використовується в роботі предметних гуртків, конференцій, консультацій та диспутів, як основних організаційних форм цього етапу. Основними прийомами для реалізації нашої мети ми обрали розповідь, пояснення та анкетування. Для полегшення сприймання матеріалу та його наочного відображення нами використовуються технічні засоби навчання (аудіовізуальні засоби, комп'ютер, засоби телекомунікацій, відеокомп'ютерні системи, мультимедія, віртуальна реальність).

Наступним етапом є компетентнісно-змістовий, метою якого є створення умов до підготовки конкурентоспроможного фахівця з безпеки туризму. Реалізація поставленої мети ґрунтується на наступних завданнях:

1. Визначення питань, що потребують вирішення.
2. Накопичення знань з обраної спеціальності.

Основними організаційними формами цього етапу, що забезпечують чітку взаємодію викладача і студента на основі як традиційних так і інноваційних методів, якими є лекції, семінарські та практичні заняття, навчальні конференції, заліки, іспити (курсіві і державні).

Реалізація етапу ґрунтується на методах організації та здійснення навчальної діяльності з використанням наступних прийомів: переконання, приклад, вправа, активізація і розширення культурних інтересів, розвиток мислення, зміцнення волі, друга зусиль, активізація творчих і трудових здібностей.

Засобами, що допомагають нам на цьому етапі є інформаційні засоби (підручники і навчальні допомоги) та дидактичні засоби (таблиці, плакати, відеофільми, програмні засоби навчального призначення, демонстраційні приклади). Застосування згаданих форм забезпечує функціонування нашої моделі в умовах вищої школи. В межах однієї форми підготовки реалізується декілька методів, як наприклад практичні заняття передбачають використання ілюстрацій, виконання вправ та показу прийомів.

Метою діяльнісно-рефлексивного етапу є забезпечення практичного засвоєння отриманих знань з фаху. Реалізація поставленої мети ґрунтується на наступних завданнях:

1. Створити умови до практичного застосування отриманих знань і навичок.
2. Виявити проблемні моменти в підготовці майбутніх фахівців та її коригування.

Організаційними формами цього етапу є навчальна виробнича практика, курсові і дипломні роботи та самостійна робота студентів.

Четвертий завершуючий етап є контрольно-регулювальний, метою якого обрано дослідження рівня отриманих знань та практичних навичок з фаху та стимулювання самовдосконалення професійного рівня майбутніми фахівцями з безпеки туризму.

Виходячи з мети були визначені такі завдання:

1. Забезпечити застосування отриманих знань та практичних навичок на практиці майбутніми фахівцями з безпеки туризму.
2. Стимулювати майбутніх фахівців з безпеки туризму до самовдосконалення та постійного самоконтролю знань та навичок з фаху і постійним їх оновленням.

Засобами, що допомагають нам на цьому етапі є різноманітні туристичні портали, сайти, бази даних та телекомунікації.

Висновки і пропозиції. Протягом всього навчання у вищому навчальному закладі студенти опановують професійні знання, вміння, навички фахівців з безпеки туристичної діяльності. Дослідження не може бути висвітлено в рамках однієї статті і будуть публікуватися в наступних наших роботах.

Список літератури:

1. Зігунов В.М. Рекреаційно-туристська підготовка майбутніх менеджерів з туризму // В.М. Зігунов. – Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченка. – 2010. – № 16. – С. 64–71.
2. Федорченко В.К. Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців для сфери туризму: дис. д-ра пед. наук: 13.00.04 / Володимир Константинович Федорченко. – К., 2004. – С. 59.
3. Гусинский Э.Н. Современные образовательные теории: [учеб.-метод. пособие для вузов] / Э.Н. Гусинский, Ю.И. Турчинова; Центр изуч. образов. политики Моск. Высш. Шк. Соц. И економ. Наук. – М.: Универ. Кн., 2004. – 254 с.
4. Денисенко Н.Г. Модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до оздоровчої роботи з молодшими школярами / Н.Г. Денисенко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шев-

- ченка. Випуск 81. Серія: педагогічні нариси. Фізичне виховання та спорт: Збірник. – Чернівці: ЧДПУ, 2010. – № 81. – С. 33–37.
5. Кларин М.В. Инновации в обучении: метафоры и модели: Анализ зарубежного опыта / М.В. Кларин. – М.: Наука, 1997. – 223 с.
  6. Куц О.С. Нові технології та моделювання підготовки вчителів фізичної культури / О.С. Куц, І.Є. Лапичак // Молода спортивна наука України: зб. наук. праць з галузі фізичної культури та спорту. Вип. 6: у 4-х т. – Львів: НВФ «Українські технології», 2002. – Т. 2. – С. 539–541.
  7. Остапенко А.А. Моделирование многомерной педагогической реальности: теория и технологии / А.А. Остапенко. – [2-е изд.]. – М.: Народное образование, 2007. – 384 с.
  8. Проектирование систем внутришкольного управления: пособие для рук. образоват. учреждений и территор. образоват. систем / [А.М. Моисеев, О.М. Моисеева, А.Е. Капто и др.]; под ред. А.М. Моисеева. – М.: Пед. О-во России, 2001. – 381 с.
  9. Скрипник М.І. Моделювання змісту професійної підготовки фахівців для сфери туризму / М.І. Скрипник // Вища школа. – 2004. – № 1. – С. 81–86.
  10. Маковецька Н.В. Теоретичні та методичні засади професійного розвитку фахівців дошкільних навчальних закладів у сфері освітньо-оздоровчальної діяльності : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Н.В. Маковецька. – Житомир: Б.в., 2012. – 40 с.
  11. Конох А.П. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму у вищих навчальних закладах : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04 / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України ; Конох Анатолій Петрович. – К., 2007. – 494 с. С. 412.

Криволапов Э. А.

Запорожский национальный университет

МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПО БЕЗОПАСНОСТИ ТУРИЗМА У БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ

Аннотация

В статье рассмотрены основные моменты и разделы модели профессиональной компетентности по безопасности туризма у будущих специалистов туристической отрасли. Выделена основная проблематика в подготовке будущих специалистов в данной отрасли. Проведенный анализ трактовки базовых понятий и выделены основные направления, на основе которых будет построена наша дальнейшая работа над этой проблемой. Определены основные направления развития данных вопросов, решение которых улучшит результаты в подготовке будущих специалистов туристического бизнеса. Проанализированы новейшие технологии подготовки специалистов обеспечения безопасности туристов и их влияние на развитие туристического бизнеса в Украине.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, модель, компетенция, квалификация, безопасность в туризме, специалист отрасли туризма.

Krivolapov E.A.

Zaporizhzhya national University

MODEL OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE ON TOURISM SECURITY OF FUTURE SPECIALISTS TOURISM INDUSTRY

Summary

The article describes the main points and sections of the model of professional competence on tourism security of future specialists tourism industry. Highlighted the main issues in the training of future specialists in the industry. The analysis of the interpretation of basic concepts and the basic directions on which will be built our future work on this problem. The main directions of development of these issues that will improve the results in the training of future specialists of tourist business. Analyzed the newest technologies of preparation of experts ensure the safety of tourists and their impact on the development of tourism in Ukraine.

Keywords: professional competence, model competence, qualification, security in tourism, specialist tourism industry.